

Стара церква

Віра Вовк

Стара церква стояла на пагорбі біля посілля. Давніше довкола неї росли дуби, але з роками вони погоріли від блискавиць, погинули від старости, а решту таки люди порубали в час великого нещастя, надіючись, що Бог простить той гріх, бо в хаті не було чим палити. А церква далі стояла, присадкувата, наче гриб-боровик, і похитувала кривим хрестом над банею з почорнілого дерева від рясних дощів і снігів, і так, мабуть через свою непомітність, пережила не одне лихоліття.

Всі її коштовності давно розібрали гендлярі церковного майна. Може, якийсь чужоземний музей придбав іконостас з наївними постатями чотирьох євангелістів, а любителі народного мистецтва мосяжну, важку кадильницю і дрібнорізьблену чашу. Також і решту добра: примітивні ікони, плащаницю, гаптовані ризи і ковані хрести — усе це плоди місцевого населення — розпродано з-під поли, і дехто з жителів був навіть свідком того святотатства. Залишилося тільки півзатерте настінне малювання, що на одній стіні зображувало розп'яття, а на другій — Страшний Суд, а також хори з вирізаною в виноградове листя балюстрадою, бо їх не було як забрати.

Аж ось настала нова, надійна доба відлиги, і люди відіхнули з пільгою. Всі почали знов відвідувати церкву, навіть і ті, що давніше над нею знущалися. Однак церковця виявилася надто нужденною і не вигідною для народу. До неї треба було зніматися на горб, і вона вже не вміщала в собі всіх жителів. Місцева рада вирішила збудувати новий храм на площі серед посілля, і до того зі столиці запрошено славного архітекта. Нова церква мала бути мурована, з бляшаною банею, щоб світила довколiшним селам, і з пишними мозаїками на зовнішніх стінах. Усі з захопленням узялися до діла і гордо стежили за його зростанням. Тільки паламар старої церкви недовірливо оглядав новизну в посіллі і похитував головою.

На Чесного Хреста нова церква стояла в риштуванні з зеленим вильцем на бані, ще не покритій бляхою. Почався празник. Святочна юрба з гамором наповнила майдан. Три священики правили богослужбу, і хор так грімко співав, що аж відгомін нісся по довколишніх горбах. Мерехтіли яскраво вишивані прапори, кадило густою хмарою висіло перед імпровізованим вівтарем, над яким гарячими барвами красувалася нова ікона Чесного Хреста.

Після Служби Божої народ весело розкотився по майдані, де при лавках продавали ласощі і напої та всілякі релігійні пам'ятки: бляшані медалики, образочки з зображеннями святих, свічки й нашийні хрестики.

День був незвичайно гарячий, паркий, людей брала задуха, на небо насувалася якась темно-жовта хмара, тому всі поспішали до своїх домів, щоб їх не захопила буря. Справді, незадовго небо заволокло чорною завісою і глухо загриміло. Здавалося, що якісь потворні кажани обліпили сонце. З неба падали комети і шматували землю, гураган бичував градом, ломив столітні дерева, здирав покрівлі домів, бури́в огорожі.

Вулицями і стежками шуміли рвучкі потоки, які забирали все, що їм стояло на заваді, і перелякані жителі нашвидку рятували дітей і тварин. Аж ось незвичайно яскраве світло всіх осліпило і вдарив грім. Баня нової церкви здригнулася, церква захиталася і розчахнулася, як свіжоспечений хліб.

За короткий час буря ущухла. Люди повиходили з садиб оглянути шкоду. Посілля подобало на велику руїну. Всі знали, що довго доведеться відбудовувати кожну хату, вже не кажучи про новий храм. Тоді хтось пригадав собі стару церковцю, з якої, певно, залишилися тільки тріски.

Але церква стояла. Ні одна ґонта не випала з її бані. Здавалося, що вона ще цупкіше вросла в землю. На її порозі сидів старий паламар, який підвівся і став лицем до юрби.

— Цій церкві понад триста років. Заки люди зважилися її будувати, ішли до сповіди, молилися й займалися милосердними ділами. Тільки після довгого каяття, мовчання і роздумування, впевнені, що в їхньому серці вже не залишилося ні зернини пересуду чи зневаги, гордості чи світського блиску, а тільки любов і пошана до всього живого і ласка Божа, вони бралися до діла. Наважувалися різьбити іконостас тільки свяченими приладами і малювати його свяченими барвами. Тони їхніх ікон були спокійні, а всі орнаменти — зрівноважені, навіть ощадні. Вони уникали крикливого, бо голос Господній є тихий і людське серце мусить довго надслухати, щоб його почути.

— Звідки ви все це знаєте? — спитав хтось з юрби.

— Я будував цю церкву, — відповів паламар. — Ніщо не в силі її знищити, і янголи понесуть її в небо, бо вона свята.

Люди жаліли безумного, але не перечили і не насміхалися з його слів. Всі задумано поверталися відбудовувати своє посілля.

Ніхто ніколи вже не бачив старого паламаря. Тільки перед порогом церкви, де він стояв, залишився в землі золотий слід.